

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSSTÖD

Tillsynsrapport 2023

Adoptionscentrum

Dnr: 2023-232

Innehåll

Sammanfattning	3	3.2 Redovisning av adoptionsavgifter och kostnader	12
1. Förutsättningar för tillsyn	4	Kostnader adoptioner Adoptionscentrum (per adoption i snitt)	13
2. Adoptionscentrums verksamhet under året	5	4. Områden som MFoF årligen följer upp och granskar i tillsynen	14
2.1 Adoptionsorganisationens samarbeten med andra länder	6	4.1 Organisationens hantering av sitt arkiv	14
2.1.1 Granskning av adoptionsakter	7	4.2 Dokumentation och utlämnande av handlingar	14
2.1.2 Dokumentation från barnets ursprungsland	7	4.3 Adoptionscentrums arbete med risker i samarbetsländerna	15
2.1.3 Ursprungssökning	8	4.4 Jämställdhetsarbete	16
3. Adoptionsorganisationens ekonomi	11		
3.1 Adoptionscentrum har ekonomiska medel för avveckling	12		

Sammanfattning

Adoptionscentrum har beviljats auktorisation för perioden 1 januari 2022–31 december 2025 att förmedla internationella adoptioner i Sverige enligt 6 § lag (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA). I Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds (MFoF:s) uppdrag ingår att tillse att de auktoriserade adoptionsförmedlingarna uppfyller kraven för auktorisation. Denna rapport redogör för 2023 års årliga tillsyn.

MFoF har vid tillsynen för år 2023 inte uppmärksammat några omständigheter som medför att Adoptionscentrum inte längre uppfyller förutsättningarna för auktorisation enligt LIA eller MFoF:s uppställda villkor för adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet.¹

Rapporten uppmärksammar särskilt:

- Adoptionscentrum har under 2023 förmedlat 48 adoptioner, vilket är en minskning av antalet adoptioner med 20 % jämfört med föregående år. Det minskade antalet adoptioner gör att organisationen fortsatt behöver anpassa sina kostnader.
- MFoF anser att Adoptionscentrums handläggningstid i utlämnandeärenden i vissa fall är väl lång och att de bör verka för att förkorta handläggningstiden.
- I den granskning av adoptionsakter som MFoF genomfört framkommer att både den utredning och den information som organisationen får ta del av innan en adoption genomförs varierar mellan länderna.

¹ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (2021). Villkor för adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet. Tillgänglig: <https://mfof.se/download/18.50e4f19117ee36ecfa7109e7/1645017051782/Bilaga%20%20a%20-%20Villkor%20f%C3%B6r%20adoptionsorganisationernas%20f%C3%B6rmedlingsverksamhet.pdf>.

1. Förutsättningar för tillsyn

MFoF har rätt att inspektera en auktoriserad adoptionsorganisations verksamhet. Denna rapport sammanfattar myndighetens tillsyn av Adoptionscentrums verksamhet under 2023 samt myndighetens granskning av Adoptionscentrums ekonomiska redovisning för det avslutade räkenskapsåret 2022-01-01–2022-12-31.

För att kunna utöva tillsyn har MFoF rätt att begära in de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Den organisation som inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen. En auktoriserad adoptionsorganisation är även skyldig att skyndsamt meddela MFoF om förändringar i verksamheten i Sverige eller utomlands, eller om förhållanden i utlandet som kan ha betydelse för förmedlingsverksamheten. Om det framkommer brister har MFoF rätt att förelägga organisationen att avhjälpa bristerna. Om föreläggandet inte följs, eller om det av annan anledning finns skäl till det, kan MFoF återkalla auktorisationen. Både auktorisation för att förmedla adoption till Sverige och auktorisation för ett visst land kan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, återkallas. De lagliga förutsättningarna för MFoF:s tillsyn och adoptionsorganisationers skyldigheter framgår av LIA och kommer inte att redovisas närmare i denna rapport.

MFoF genomför sin tillsyn löpande under året, bland annat i form av enskilda tillsynsärenden och fördjupad tillsyn på områden där behov av särskild granskning uppstår. MFoF har under slutet av 2023 genomfört ett tillsynsbesök hos Adoptionscentrum. Under tillsynsbesöket har organisationen fått möjlighet att lämna uppgifter om hur verksamheten har fortlöpt under året. Organisationen har även innan tillsynsbesöket fått lämna svar på frågor skriftligen. MFoF har under hösten 2023 genomfört ett landbesök till Sydkorea, vilket är ett av de länder som Adoptionscentrum har auktorisation att förmedla adoptioner från. Information som framkommit under resan har sammanställts i en särskild landrapport och finns publicerad på MFoF:s hemsida.² Att genomföra landbesök är viktigt för att MFoF ska få en förståelse för hur förmedlingsverksamheten i landet fungerar. MFoF:s tillsynsarbete har i övrigt skett bland annat genom granskning av adoptionsorganisationens rapportering och genom uppföljning av uppgifter från enskilda.

Eftersom frågor kopplade till respektive land i huvudsak tas upp och granskas i och med auktorisationsförfarandet kommer denna rapport inte i någon större utsträckning beröra landspecifika frågor.

I den årliga tillsynsrapporten sammanfattas vad som framkommit under året. Om det vid tillsynen skulle ha framkommit någon brist kommer denna, tillsammans med eventuellt förslag på åtgärd, att redovisas i rapporten.

² Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (2024). Reserapport Sydkorea 2023.

Tillgänglig: <https://mfof.se/download/18.65a90a8b18dfa8f8da31c76c/1710227470220/Reserapport%20Sydkorea%2020240312.pdf>.

2. Adoptionscentrums verksamhet under året

De internationella adoptionerna har minskat över hela världen samtidigt som de nationella adoptionerna i ursprungsländerna ökar. Under 2023 förmedlades totalt 73 internationella adoptioner till Sverige via svenska auktoriserade adoptionsorganisationer, vilket är 26 procent färre än föregående år. Adoptionscentrum står för 66 procent av antalet internationella adoptioner som förmedlats via en svensk adoptionsorganisation under året.

Adoptionscentrums förmedlingsverksamhet har fortlöpt väl under året. För 2023 var organisationens prognos att de skulle förmedla 80 barn, men utfallet blev betydligt lägre och antal förmedlade adoptioner blev 48. Detta kan jämföras med 2022 då 60 adoptioner förmedlades och 2021 då organisationen förmedlade 81 adoptioner. Adoptionscentrum upplever ett generellt minskat intresse för internationell adoption.

Under året har det beslutats att Anna Taxell och Jelena Jovanovic Hansen kommer att ta över rollen som verksamhetschef då den tidigare verksamhetschefen Kerstin Gedung kommer att gå i pension under 2024. Adoptionscentrum har för närvarande 18 anställda, varav arbetet med förmedlingsverksamheten motsvarar ungefär 8 heltidstjänster. Adoptionscentrum har på grund av det ekonomiska läget minskat antalet anställda med två tjänster jämfört med föregående år.

Adoptionscentrum är av uppfattningen att behovet av stöd till adopterade (Post Adoption Services, PAS) kommer fortsätta att öka. Adoptionscentrum bedriver ett strukturerat arbete med PAS och avser även fortsättningsvis att lägga resurser på det. Eftersom organisationens kostnader för PAS-verksamheten idag inte täcks av adoptionsavgiften anser organisationen att det på sikt skulle kunna innebära att de inte kan behålla kompetens inom området.

För att adoptera via Adoptionscentrum krävs medlemskap. Adoptionscentrum hade under slutet av 2023 cirka 2 800 medlemsfamiljer. Antalet medlemsfamiljer ligger på samma nivå som förra året, men är lägre än under 2021 då de hade cirka 3 100 medlemsfamiljer.

MFoF har under 2023 tagit emot sex klagomål från enskilda rörande Adoptionscentrums verksamhet. Ett av ärendena var fortfarande pågående vid årsskiftet, övriga ärenden var avslutade utan vidare åtgärd. MFoF har även på eget initiativ inlett fyra tillsynsärenden under året, vilka fortfarande var pågående vid årsskiftet.

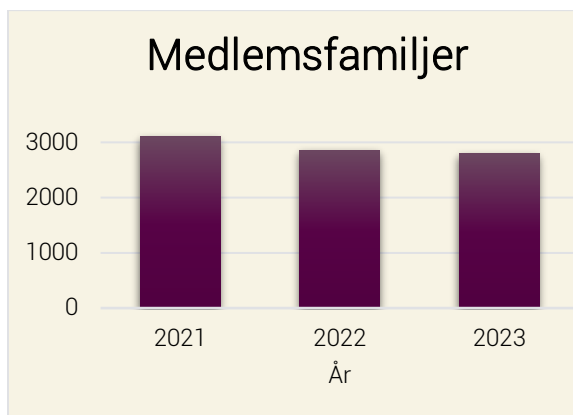

Diagram 1: Antal medlemsfamiljer i Adoptionscentrum.

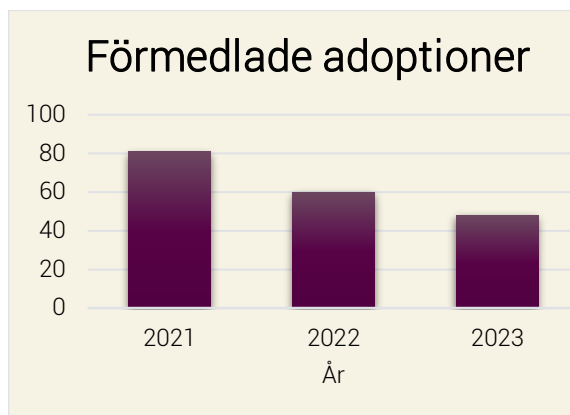

Diagram 2: Antal förmedlade adoptioner via Adoptionscentrum.

2.1 Adoptionsorganisationens samarbeten med andra länder

Adoptionscentrum har under 2023 haft auktorisation för att förmedla adoptioner från Colombia, Filippinerna, Indien, Lesotho, Madagaskar, Panama, Serbien, Sydafrika, Sydkorea, Taiwan, Thailand och Montenegro. MFoF har under året prövat Adoptionscentrums ansökningar om auktorisation att förmedla adoptioner från flera av ovan nämnda länder:

Lesotho	Adoptionscentrum har under året återkallat sin ansökan om auktorisation för Lesotho. MFoF fattade den 7 december 2023 beslut om att avskriva ärendet från vidare handläggning. Auktorisationen för Lesotho upphörde 2 januari 2024.
Madagaskar	Den 16 november 2023 fattade MFoF beslut om att avslå ansökan om auktorisation för Madagaskar. Beslutet har överklagats av organisationen och Förvaltningsrätten i Umeå har ännu inte fattat beslut i ärendet.
Panama	Den 3 maj 2023 fattade MFoF beslut om att avslå ansökan om auktorisation för att förmedla adoptioner från Panama. Auktorisationen för Panama upphörde den 16 juni 2023.
Thailand	MFoF har den 19 april 2023 beviljat Adoptionscentrums ansökan om fortsatt auktorisation att förmedla internationella adoptioner från Thailand.
Montenegro	MFoF har den 30 maj 2023, beviljat Adoptionscentrums ansökan om att förmedla adoptioner från Montenegro. Det är ett nytt adoptionssamarbete och organisationen har ännu inte förmedlat några adoptioner från Montenegro.

MFoF har under året mottagit löpande uppdateringar om Adoptionscentrums samarbetsländer. Under 2022 märktes den tidigare covid-19-pandemin av bland annat genom att handläggningstiden i adoptionsärenden kunde fördröjas, men under 2023 har pandemin inte haft någon större påverkan på handläggningstiderna. Adoptionscentrum har upplevt fördröjningar i adoptionsärenden även under 2023 men uppfattar inte att orsaken till fördröjningarna är den tidigare pandemin. Under året har fler familjer som har stått i kö hos Adoptionscentrum fått barnförslag jämfört med föregående år, vilket möjligen kan påverka antalet adoptioner som kan genomföras under 2024.

Adoptionscentrum har uppgett att på grund av minskade adoptioner i länderna, kommer det bli svårt att ha utlandsanställda med fast månadslön. Organisationen ser en utveckling som innebär att de för fler länder kommer att behöva övergå till löpande ersättning per adoption till sina utlandsanställda, en förändring som de redan genomfört för organisationens representant i Indien. MFoF vill framhålla att det är viktigt att organisationen informerar MFoF om förändringar av ersättning till organisationens utlandsanställda.

Enligt MFoF:s villkor för adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet ska organisationen resa till de länder som de har auktorisation för minst en gång per auktorisationsperiod. Adoptionscentrum har under året rest till Serbien, Indien, Filippinerna, Colombia, Taiwan, Sydkorea och Montenegro. Organisationen har tidigare prioriterat att resa till vissa länder flera gånger under en auktorisationsperiod, men uppger att det ekonomiska läget kan påverka i vilken omfattning de kommer kunna resa till länderna framledes. Organisationen har under 2023 följt de villkor MFoF ställt upp gällande resor.

Enligt 8 a § LIA är organisationen skyldig att meddela MFoF om sådana förändringar i politiska, juridiska eller andra förhållanden i utlandet som kan ha betydelse för förmedlingsverksamheten. Organisationen lämnar vanligen uppgifter om förändringar i länderna i de rapporter som de skickar till MFoF efter att de rest till sina samarbetsländer. MFoF vill framhålla att skyldigheten för organisationen att informera MFoF avser alla förändringar av betydelse för förmedlingsverksamheten, inte endast förändringar av allvarlig karaktär.

Under året har det inte framkommit några uppgifter som gör att MFoF har anledning att anmärka på Adoptionscentrums förmedling av adoptioner från samarbetsländerna. Det har inte heller framkommit några

uppgifter om att Adoptionscentrum underlåtit att meddela MFoF om förändringar i politiska, juridiska eller andra förhållanden i utlandet som kan ha betydelse för förmedlingsverksamheten.

2.1.1 Granskning av adoptionsakter

Under året har MFoF inlett ett arbete med granskning av adoptionsakter. Syftet med aktgranskningen är att få en större inblick och förståelse för vilken information som finns sparad i adoptionsakterna. Under tillsynsbesöket hos Adoptionscentrum granskades ett urval av akter med de två senaste avslutade adoptionerna för de länder som organisationen har auktorisation att förmedla adoptioner från. MFoF har även genomfört granskning av akter från vissa länder i anslutning till att auktorisationsansökningar prövats. Eftersom ingen adoption förmedlats från Montenegro vid tidpunkten för tillsynsbesöket har det inte varit möjligt att genomföra någon granskning av adoptionsakter från landet.

Vid granskningen av adoptionsakterna har MFoF noterat att den utredning och information som organisationen får ta del av innan en adoption genomförs varierar mellan länderna. Variationerna avser både vilken typ av handlingar det är och dess innehåll. Det kan handla om information om bland annat barnets bakgrund, medicinskt underlag, hur barnet har blivit tillgängligt för adoption samt hur barnets bästa bedömts. I vissa länder råder sekretess kring uppgifter om de biologiska föräldrarna, vilket begränsar de uppgifter som adoptionsorganisationen får ta del av innan en adoption genomförs. I vissa länder kan det också vara så att myndigheter eller andra aktörer i barnets ursprungsland lämnar uppgifter om barnets bakgrund till de tilltänkta adoptivföräldrarna först då de befinner sig i barnets ursprungsland. I dessa fall uppmanas adoptivföräldrarna att skicka handlingarna till adoptionsorganisationen så att dessa kan förvaras i den adopterades akt.

I de länder där adoptionshandlingarna är utförliga och återger vilka avvägningar och bedömningar som gjorts under processen är det enklare att få en större förståelse för hur adoptionsprocessen fungerar i landet. MFoF kommer fortsatt följa upp vilken information organisationen får ta del av vid adoptioner från sina samarbetsländer.

I samband med aktgranskningen har MFoF även noterat att korrespondens mellan Adoptionscentrum och adoptivföräldrar inte dokumenteras i adopterades akter. MFoF vill därför påminna om dokumentationskravet som uppställs i 8 b § LIA som innebär att beslut och åtgärder som vidtas i ärenden samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse ska dokumenteras. Som utgångspunkt bör därför korrespondens som rör adoptionen dokumenteras och sparas i den adopterades akt.

2.1.2 Dokumentation från barnets ursprungsland

En viktig princip vid internationella adoptioner är subsidiaritetsprincipen. Denna innebär att en adoption endast ska äga rum om behöriga myndigheter i ursprungslandet har beslutat att en internationell adoption är till barnets bästa, efter att möjligheten att placera barnet i ursprungslandet vederbörligen har beaktats. Mot bakgrund av denna princip har MFoF under årets tillsyn utrett vilken dokumentation som organisationerna får ta del av om huruvida barnet kan kvarstanna i landet innan en adoption genomförs. Det är ursprungslandet som ska utreda möjligheterna för barnet att kvarstanna i landet. Subsidiaritetsprincipen kan ha följts även om det av underlaget som ursprungslandet skickar till adoptionsorganisationen inte framgår vilka ansträngningar som vidtagits för att barnet ska kunna kvarstanna i landet. Det kan även vara så att det i ursprungslandet finns dokumenterat vilka åtgärder som vidtagits, men att uppgifterna på grund av sekretess eller andra skäl inte lämnas till adoptionsorganisationen.

Nedan redogör Adoptionscentrum för vilken dokumentation de får ta del av från länderna.

Sydafrika För Sydafrika framgår socialarbetarens utredning kortfattat i barnrapporten. Där framgår också vilka åtgärder som vidtagits för att barnet ska kunna kvarstanna i sin ursprungsfamilj, eller vilka ansträngningar som gjorts för att kunna hitta barnets biologiska föräldrar. Det framgår även om det gjorts försök att hitta en nationell lösning för barnet. Det förs ett nationellt register (RACAP) där utredda nationella adoptivföräldrar och barn som är aktuella för adoption är registrerade. Adoptionscentrum får inte ta del av uppgifterna i RACAP på grund av sekretess.

Sydkorea	När det gäller Sydkorea har Adoptionscentrum uppgett att det i varje ärende registreras vilka ansträngningar som gjorts för att hitta en nationell familj till barnet i Sydkorea. Adoptionscentrum får dock inte del av dokumentation där det framgår vilka ansträngningar som gjorts för att finna en nationell adoptivfamilj.
Thailand	För Thailand har Adoptionscentrum uppgett att nationella adoptivföräldrar endast är öppna för unga barn utan medicinska anmärkningar och med en okomplicerad föräldrabakgrund. Adoptionscentrum får inte ta del av dokumentation där det framgår vilka ansträngningar som gjorts för att finna en nationell adoptivfamilj.
Filippinerna	När det gäller Filippinerna dokumenteras det i barnets bakgrundsrapport vilka ansträngningar som gjorts för att barnet ska kunna kvarstanna i sin biologiska familj. Dessa uppgifter får Adoptionscentrum ta del av. I andra hand görs försök att hitta en nationell adoptivfamilj. Dessa ansträngningar finns i vissa fall beskrivna i bakgrundsrapporten som Adoptionscentrum får del av.
Serbien	I Serbien registreras barn som inte kan växa upp i sin ursprungsfamilj i ett nationellt register för att kunna bli matchade med en inhemsk adoptivfamilj. Först efter ett år, när nationella familjer blivit tillfrågade och ingen nationell adoptivfamilj hittats, kan det bli aktuellt med en internationell adoption. Processen finns dokumenterad. Organisationen får ta del av dokumentation där socialtjänstens bedömning framgår.
Taiwan	När det gäller Taiwan framgår i barnrapporten den undersökning som gjorts gällande biologiska föräldrars förutsättningar att ta hand om barnet så att barnet kan växa upp i sin ursprungsfamilj. Det framgår också om det utretts om barnet kan tas om hand av släktingar samt att det inte varit möjligt med nationell adoption.
Madagaskar	För Madagaskar framgår i den sociala rapporten vilka försök som gjorts för att stötta de biologiska föräldrarna så att de kan behålla barnet, samt den undersökning som har gjorts av om någon annan närstående kan ta hand om barnet. Om det är ett okänt barn så får organisationen ta del av ett dokument som upprättats av polisen där det framgår vilka åtgärder som vidtagits för att söka efter barnets familj. Organisationen får även ta del av dokument från centralmyndigheten där det framgår att barnet är tillgängligt för internationell adoption.
Colombia	För Colombia framgår av barnrapporten vilka åtgärder som vidtagits av myndigheterna. Det beskrivs på vilket sätt barnet kommit i myndighetens vård. Det framgår om det skett med den biologiska moderns samtycke och om barnet har okänd bakgrund framgår vilka skäl som legat till grund för att barnet omhändertagits. Det framgår även vilket stöd som erbjudits till biologiska föräldrar. Det finns också ett gemensamt nationellt register och ett förfarande för att hitta en nationell lösning till barnet. Adoptionscentrum får inte del av detaljer kring vilka nationella familjer som tillfrågats.

MFoF anser att det är tydligt att det varierar i vilken omfattning som adoptionsorganisationen får ta del av information om vilka ansträngningar som gjorts i ursprungslandet för att barnet ska kunna kvarstanna i landet. Organisationen får vanligen information om bakgrund till att barnet blivit tillgänglig för adoption. Däremot får organisationen begränsat med information om de försök som gjorts för att hitta nationella lösningar till barnet. För länder där det lämnas mer begränsat med information kan det bli svårare att få förståelse för hur subsidiaritetsprincipen tillämpas i landet. Det är därför viktigt att organisationen på annat sätt håller sig uppdaterade om hur länderna tillämpar subsidiaritetsprincipen.

2.1.3 Ursprungssökning

I både svensk och internationell rätt finns bestämmelser som rör adopterades rätt till stöd, ursprung och identitet. Flera av bestämmelserna anknyter eller har koppling till varandra, som exempelvis Föräldrabalken, 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (Haagkonventionen) och 2008 års Europarådskonvention samt Barnkonventionen. Dessa belyser exempelvis att ett barn som är

adopterat har rätt att få kännedom om detta, att upplysningar om ett barns ursprung ska bevaras, och att barn har rätt att få vetskap om sina biologiska föräldrar. Att länder har en process för ursprungssökning förenklar för adopterade som vill söka sitt ursprung.

Nedan följer en sammanfattande redogörelse för förfarandet vid ursprungssökning i de länder som Adoptionscentrum har samarbete med:

- Sydafrika** När det gäller Sydafrika kan den adopterades handlingar begäras ut från Registrar of Adoptions. Adoptionscentrums samarbetspartner Abba Adoptions håller på att utveckla ett program för ursprungssökning och adopterade kan vända sig dit för att få stöd och hjälp vid ursprungssökning. Det är en socialarbetare som utför själva sökningen och det läggs stor vikt på förberedelse av den adopterade och biologisk familj inför en återförening.
- Sydkorea** I Sydkorea erbjuder National Center for the Rights of the Child (NCRC) begränsat med stöd, men de flesta organisationer som NCRC arbetar med erbjuder stöd till adopterade. Adoptionscentrums samarbetskontakt Korea Welfare Services (KWS) erbjuder stöd till adopterade. Adopterade får endast söka efter de biologiska föräldrarna, och det krävs samtycke från de biologiska föräldrarna innan en eventuell återförening.
- Thailand** När det gäller Thailand kan adopterade ta kontakt med Child Adoption Center (CAC) för att påbörja ursprungssökning. CAC har ett dokument "Guidelines for Post Adoption Service" som beskriver sökprocessen och förutsättningar. Adoptionscentrums uppfattning är att CAC har erfarenhet och kunskap om PAS men återkoppling i enskilda ärenden kan dröja på grund av begränsade resurser. Stöd erbjuds, främst till den biologiska familjen och en socialarbetare från CAC är närvarande vid en eventuell återförening. Den adopterade förväntas i första hand få stöd i Sverige.
- Filippinerna** Den som vill söka sitt ursprung i Filippinerna behöver först delta i förberedande samtal. National Authority for Child Care (NACC) förväntar sig att förberedelsen utförs av adoptionsorganisationen som förmedlat adoptionen. Den adopterade får sedan skriva ett brev till NACC där förberedelse och motiv till ursprungssökning beskrivs. Om den biologiska familjen hittas får den adopterade och den biologiska familjen skriva brev till varandra innan en återförening kan vara aktuell. Den adopterade förväntas i första hand få stöd i Sverige, men visst stöd kan även finnas att tillgå i Filippinerna. Den biologiska familjen får stöd av socialarbetare via NACC.
- Serbien** Ursprungssökning i Serbien fungerar så att den adopterade skickar ett brev till centralmyndigheten, Ministeriet för demografi och familjevård. Myndigheten tar sedan kontakt med socialtjänstkontoret som den adopterade tillhörde vid adoptionen för att ta reda på mer om den adopterades bakgrund. Om den adopterade vill ha kontakt med biologisk familj kan de bistå med hjälp att upprätta kontakt. Socialarbetare på socialtjänsten erbjuder stöd till den adopterade och biologisk familj.
- Indien** I Indien är processen för ursprungssökning under utveckling. I riktlinjerna för 2022 förtydligades att ursprungssökning är en rättighet för den adopterade men det är också en rättighet för biologiska föräldrar att vara anonyma. Fram till nu har adopterade som velat söka sitt ursprung varit hänvisade till de barnhem som de adopterats ifrån. Det stöd som erbjudits vid ursprungssökning har varit kopplat till barnhemmets rutiner och resurser. Eftersom att det är vanligt att barn lämnats anonymt är det ofta svårt att hitta biologisk familj.
- Madagaskar** När det gäller Madagaskar har Adoptionscentrum uppgett att de ännu inte har erfarenhet av ursprungssökning från landet eftersom att de som adopterats därifrån fortfarande är relativt unga. Enligt uppgifter från centralmyndigheten Autorite Centrale De L'Adoption Malagasy (ACAM) bedrivs PAS-arbete och adopterade kan komma på ett personligt besök eller skriva ett brev med en begäran om att ta del av information från arkivet. I arkivet finns allting sparat

sedan ACAM grundades 2007. Adoptionsbeslut finns även sparade hos domstolarna, inkluderat beslut som fattades innan 2007.

Taiwan I Taiwan kan den adopterade kontakta antingen den taiwanesiska organisationen som ansvarat för adoptionen eller adoptionsmyndigheten. Av adoptionshandlingarna framgår uppgifter om den adopterade samt den biologiska familjen, vilket kan skapa förutsättningar för ursprungssökning. Den taiwanesiska organisationen som ansvarat för adoptionen kan bistå med hjälp att upprätta kontakt med den biologiska familjen. Organisationen erbjuder stöd till adopterade och till den biologiska familjen.

Colombia I Colombia kan den som vill söka sitt ursprung vända sig till centralmyndigheten Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF). Den adopterade får fylla i ett formulär för att begära hjälp vid ursprungssökning och det är även möjligt att begära att ta del av adoptionshandlingar som förvaras hos ICBF. Den adopterade meddelas resultatet av ursprungssökningen via stödsamtal som hålls via videolänk. Den biologiska familjen erbjuds stöd via ICBF och den adopterade har även möjlighet att få stödsamtal i samband med att adoptionshandlingarna lämnas ut.

MFoF kan konstatera att det finns möjligheter till ursprungssökning i de länder som Adoptionscentrum förmedlar adoptioner från, men det stöd som erbjuds varierar. Olika länder har kommit olika långt i att utveckla en process för ursprungssökning. Möjligheten för adopterade att få uppgifter om sitt ursprung påverkas även av ländernas sekretessregler.

3. Adoptionsorganisationens ekonomi

De krav som uppställs när det gäller organisationens ekonomi regleras i LIA samt i MFoF:s villkor för adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet.

MFoF:s tillsyn av adoptionsorganisationens ekonomi omfattar främst det senast avslutade räkenskapsåret, i detta fall 2022-01-01–2022-12-31. MFoF har granskat de legala förutsättningarna för auktorisation, nämligen att organisationen förmedlar adoptioner utan vinstintresse och att organisationen redovisar kostnader i det andra landet och hur dessa fördelar sig. Den ekonomiska tillsynen omfattar även de ekonomiska förutsättningarna enligt uppställda auktorisationsvillkor, det vill säga hantering av klientmedel, särredovisning av fonder och avsättningar och att organisationen har ekonomiska medel för en eventuell egen avveckling.

Uppgifter om adoptionsorganisationernas ekonomi för innevarande tillsynsår, i detta fall 2023, tas även i beaktande men då främst utifrån det uppställda auktorisationsvillkoret att organisationen måste ha ekonomiska medel för sin egen avveckling.

En adoptionsorganisation får inte vara vinstdrivande. Vidare gäller att annan verksamhet som adoptionsorganisationen bedriver, exempelvis biståndsverksamhet, inte får äventyra förtroendet för förmedlingsverksamheten. Det innebär att annan verksamhet måste hållas ekonomiskt skild från adoptionsverksamheten och redovisas separat.

Organisationen måste, om inte annat avtalats, vid varje tillfälle kunna betala tillbaka medel som en sökande har inbetalat samt hålla sådana medel skilda från egna medel. För att kunna bedriva en förmedlingsverksamhet, där plötsliga förändringar i utlandet kan få stor påverkan på förmedlingsverksamheten, har adoptionsorganisationen också fonder, bland annat för att täcka oförutsedda kostnader i utlandet och för att kunna göra utvecklingsinsatser i nya samarbetsländer.

Adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet finansieras främst av adoptionsavgifter men också av statsbidrag som fördelas av MFoF. Under 2023 beviljades Adoptionscentrum statsbidrag med 705 000 kronor som stöd till arbetet med adoptionsförmedling. Organisationen har under året framfört att de har haft behov av ytterligare statsbidrag.

MFoF har granskat den ekonomiska redovisningen som getts in i ärendet och bedömer att den ger stöd för att verksamheten bedrivs utan vinstintresse.

Av årsredovisningen för 2022 framgår att organisationen uppvisar ett negativt resultat för året. Förra året uppvisade organisationen ett positivt resultat medan året dessförinnan uppvisade organisationen ett negativt resultat. Mellan 2021 och 2022 har intäkterna minskat med 9 procent, främst som ett resultat av att antalet genomförda adoptioner minskade från 81 till 60. Samtidigt har kostnaderna endast minskat marginellt, jämfört med förra året har kostnaderna minskat 0,7 %. Adoptionscentrum har ett högt eget kapital, vilket gör att det finns kapacitet att täcka upp för vissa nedgångar i förmedlingsverksamheten utan att riskera likviditeten. Den generella nedgången av antalet adoptioner kräver dock fortsatt anpassning av verksamheten.

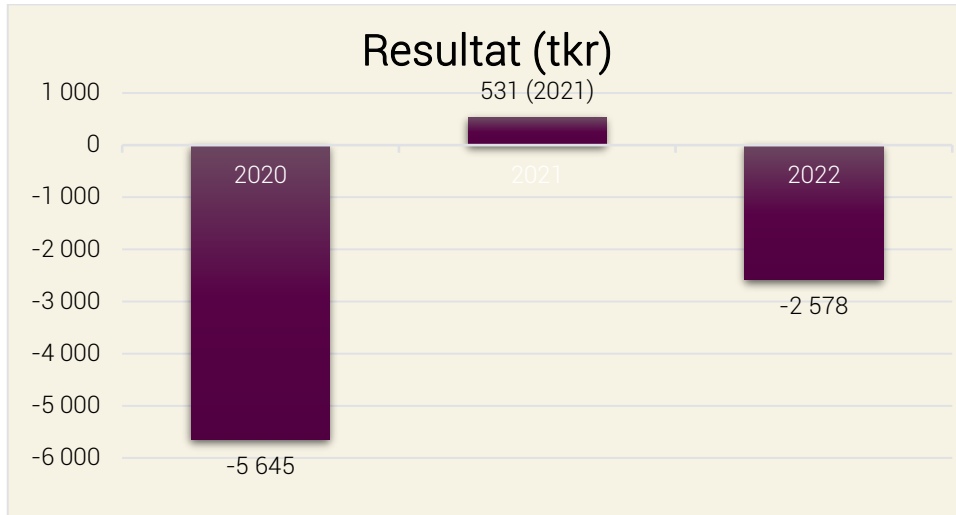

Diagram 3: Ekonomiskt resultat för Adoptionscentrum.

3.1 Adoptionscentrum har ekonomiska medel för avveckling

Med hänsyn till det minskade antalet adoptioner finns det anledning att titta närmare på hur väl organisationen uppfyller kravet på att ha ekonomiska medel för avveckling. MFoF har därför bland annat efterfrågat en plan för avveckling och en specifikation av vad en avveckling beräknas kosta. Efter att ha gått igenom underlaget konstaterar MFoF att organisationen har en ekonomisk plan för avveckling och ekonomiska medel att uppfylla planen.

Som ett mått på den finansiella styrkan och soliditeten används relationen mellan eget kapital (balanserad vinst/förlust, årets resultat, fonder och avsättning) och verksamhetens kostnader. Eftersom Adoptionscentrums verksamhet är spridd på flera länder och inget av länderna står för mer än hälften av intäkterna, bör det egna kapitalet uppgå till minst 40 procent av kostnaderna. Adoptionscentrums egna kapital uppgår till 131 procent av kostnaderna och MFoF anser därför att organisationen har ekonomiska medel att uppfylla sin plan för avveckling.

3.2 Redovisning av adoptionsavgifter och kostnader

MFoF strävar efter större enhetlighet och ökad transparens när det gäller adoptionsorganisationernas redovisning av adoptionsavgifter och kostnader, både i Sverige och i utlandet. Det ska tydligt framgå hur avgifterna används av den utländska adoptionskontakten för att MFoF ska kunna göra en bedömning av kostnaderna i respektive land. MFoF anser att organisationen ska ha tydliga rutiner för rapportering och redovisning av kostnader.

Kostnader adoptioner Adoptionscentrum (per adoption i snitt)

Kostnader (tkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Avgifter för:					
Kostnader i Sverige	98	122	122	114	130
Kostnader i ursprungslandet	71	59	74	73	71
Summa	169	181	196	187	201
Övriga kostnader som familjen betalar:					
Översättning, legaliseringar med mera	26	25	29	28	27
Resa och uppehälle	61	59	61	62	64
Summa	87	84	90	90	91
Total - genomsnittlig kostnad för familjen	256	265	286	277	292

Vid granskning av den ekonomiska redovisning Adoptionscentrum har skickat till MFoF har myndigheten kommit fram till att organisationen redovisat adoptionsavgifter och kostnader i enlighet med de krav MFoF ställt upp.

4. Områden som MFoF årligen följer upp och granskar i tillsynen

4.1 Organisationens hantering av sitt arkiv

Den 1 januari 2022 började nya villkor för adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet att gälla. De nya villkoren ställer högre krav på bland annat arkivsäkerhet. MFoF anser att organisationen ska upprätthålla en hög arkivsäkerhet och löpande utvärdera risker såsom att obehöriga kommer åt handlingarna eller att handlingar utsätts för yttre påverkan. Adoptionscentrum har ett pågående arbete med digitalisering av nya akter, men huvuddelen av deras ca 25 000 akter förvaras hos Riksarkivet.

MFoF har under tillsynsbesöket genomfört inspektion av organisationens arkivutrymmen. MFoF kunde vid inspektionen konstatera att organisationens arkiv var strukturerat och välordnat och de säkerhetsåtgärder som rimligt kan krävas var vidtagna. Organisationen har bedömt risken som låg att obehöriga skulle få tillgång till handlingarna eller att handlingarna skulle utsättas för yttre påverkan. MFoF anser att organisationen uppfyller de krav på arkivsäkerhet som uppställts.

4.2 Dokumentation och utlämnande av handlingar

Adoptionsorganisationen har enligt lag en skyldighet att dokumentera förmedlingsverksamheten. Organisationen ska på begäran från den som berörs av handlingar i förmedlingsverksamheten, så snart som möjligt, tillhandahålla efterfrågade handlingar, om det inte kan antas att en annan enskild person lider men. Om handlingar eller uppgifter maskerats, som den enskilde vill ta del av, ska handlingen eller uppgiften översändas till MFoF för prövning enligt 8 c § LIA.

MFoF har under flera år närmare granskat organisationens hantering av dokumentation och utlämnande av handlingar. MFoF har under 2023 följt upp hur arbetet med utlämnande av handlingar fortlöper. Att organisationen arbetar på ett strukturerat och transparent sätt med dessa frågor är viktigt för att bibehålla och skapa förtroende för verksamheten.

Adoptionscentrum har under åren utvecklat sina rutiner och bedömningar när det gäller dokumentation och utlämnande av handlingar. Adoptionscentrum har en skriftlig rutin för såväl dokumentation som för hur en begäran om utlämnande av handlingar ska handläggas. Organisationen har även en rutin för hur eventuella överenskommelser med den enskilde ska hanteras.

I oktober 2023 hade organisationen hanterat 104 utlämnandeärenden, vilket kan jämföras med 74 utlämnandeärenden som hanterades motsvarande period föregående år. Under 2021 hanterade organisationen 154 utlämnandeärenden. Organisationen har uppgett att beställaren alltid informeras om de bedömer att det i handlingarna finns uppgifter som omfattas av sekretess. Om beställaren godtar att uppgifterna inte lämnas ut framgår det i foljebrevet som organisationen skickar till beställaren.

Om beställaren önskar ta del av de uppgifter som organisationen bedömt omfattas av sekretess skickas ärendet till MFoF för prövning. Under 2023 har nio ärenden lämnats över till MFoF för sekretessprövning enligt 8 c § LIA.

MFoF har under 2023 inte mottagit några klagomål från enskilda rörande Adoptionscentrums handläggning av utlämnandeärenden. MFoF har under året inlett ett tillsynsärende som avser Adoptionscentrums hantering av utlämnandeärenden som rör Israel. Ärendet inleddes utifrån att MFoF hade synpunkter på vilka uppgifter som organisationen lämnat ut, samt att olika uppgifter maskerats i originalhandlingen på hebreiska jämfört med den engelska översättningen. Det har lett till att organisationen har sett över sina rutiner. Ärendet är avslutat med uppmaning att göra en noggrann sekretessprövning och att översätta handlingar vid behov.

Handlingar som den enskilde har rätt att få del av ska enligt lag lämnas ut av adoptionsförmedlingen så snart som möjligt. Något närmare resonemang kring det skyndsamsamhetskrav som uppställs framgår inte av förarbetena till LIA. Redan av ordalydelsen följer dock att det inte rör sig om någon längre tidsram innan handlingarna bör lämnas ut till beställaren. Vid en jämförelse med det skyndsamsamhetskrav som uppställs i tryckfrihetsförordningen (1949:105) avseende myndigheter har JO i flertalet beslut uttalat att besked om en handling kan lämnas ut normalt bör ges samma dag som framställningen gjordes. Någon eller några dagars fördröjning kan godtas om det är nödvändigt för att ta ställning till om handlingen kan lämnas ut, ytterligare fördröjning kan vara ofrånkomligt om begäran avser omfattande material (se JO 2017/18 s. 184).

Under 2020 ändrade Riksarkivet sina rutiner, vilket medfört att det kan ta längre tid innan beställaren får ta del av handlingar. MFoF har begärt in uppgifter om handläggningstiden i ett urval med 10 ärenden som organisationen hanterat under 2023. I de fall organisationen behöver begära handlingarna från Riksarkivet har det i snitt tagit 11 dagar från att den enskilde begärt att ta del av sina handlingar och att handlingarna sedan kommer till organisationen. Först efter att adoptionsorganisationen tagit emot handlingar från Riksarkivet kan de påbörja sin sekretessprövning. Från att organisationen har haft handlingarna tillgängliga har sekretessprövningen i snitt tagit 16,5 dagar innan handlingarna har skickats till beställaren. I några av ärendena har det tagit ungefär en månad innan handlingarna skickats till beställaren. Om begäran avser omfattande material eller om det är handlingar som behöver översättas kan det krävas en något längre handläggningstid än i normalfallet. Den tid som det tar för Riksarkivet att skicka handlingarna är inte något som organisationen kan påverka. MFoF anser dock att handläggningstiden från det att organisationen tagit emot handlingarna från Riksarkivet och fram till att beställaren får ta del av handlingarna är väl lång utifrån det skyndsamsamhetskrav som uppställs i LIA. MFoF uppmanar därför organisationen att verka för att förkorta handläggningstiden.

MFoF anser att organisationen ska eftersträva en effektiv och noggrann handläggning av utlämnandeärenden för att efterleva de krav som uppställs i LIA. Enskilda ska skyndsamt få ta del av begärda handlingar, men det är viktigt att organisationen gör en noggrann sekretessprövning så att inte handlingar eller uppgifter som kan vara till men för andra enskilda personer lämnas ut. Om handläggningen fördröjs av något skäl bör organisationen informera beställaren om fördröjningen.

4.3 Adoptionscentrums arbete med risker i samarbetsländerna

MFoF har under flera år tittat närmare på Adoptionscentrums arbete mot korruption och arbete med risker i samarbetsländerna. Att organisationen på ett strukturerat sätt arbetar med att identifiera och värdera risker är viktigt för att stärka rättssäkerheten vid genomförandet av internationella adoptioner.

Under 2023 har Adoptionscentrum inte ändrat några rutiner för hur de arbetar med risker i samarbetsländerna. Organisationens har en antikorrupsionspolicy samt handlingsplaner för att förebygga och hantera misstankar om korruption. Adoptionscentrum arbetar förebyggande genom bland annat obligatoriska samtal med familjerna inför avresa. Organisationens har även som rutin att avvikelserapportera om det inträffar något som rör förmedlingsverksamheten i utlandet.

Under 2019 tog organisationen fram en riskmatris som används för sammanställning av potentiella risker i samarbetsländerna. Riskmatrisen innefattar ekonomiska aspekter, såsom risken för oegentlig påtryckning under adoptionsprocessen i utlandet. Ytterligare aspekter som tas upp i riskmatrisen är exempelvis det politiska läget, rättsprocessen i landet, risken för korruption bland olika aktörer och rättssäkerheten för barn i olika delar av adoptionsprocessen. Adoptionscentrum har uppgett att de i samband med auktorisationsansökningar för

länderna, eller vid behov, ser över och uppdaterar riskmatrisen. Organisationen har som rutin att informera sina utlandsanställda om riskmatriserna.

Adoptionscentrum har även uppgett att deras resor till samarbetsländerna är viktiga för att kunna uppmärksamma och följa upp frågor som rör adoptionsförfarandet i länderna.

MFoF anser att Adoptionscentrum har tydliga rutiner och arbetar strukturerat med att uppmärksamma och värdera risker i samarbetsländerna. MFoF vill uppmuntra till fortsatt systematiskt arbete med att uppmärksamma och analysera risker i samband med adoptionsprocessen.

4.4 Jämställdhetsarbete

MFoF arbetar för ett jämlikt och jämställt föräldraskap. Som ett led i det arbetet har myndigheten de senaste åren lyft frågan hur adoptionsorganisationerna arbetar med jämställdhet.

Adoptionscentrum har under året fortsatt sitt arbete med att främja jämställdhet både på arbetsplatsen och i sin externa kommunikation. Adoptionscentrum har även en jämställdhetsplan för sitt strategiska jämställdhetsarbete.

MFoF uppmuntrar Adoptionscentrum att fortsätta sitt arbete med jämställdhet.